

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA.410.025.01.2022

Pan
Trajan Szuladziński
Prezes Zarządu Spółki
Tauron Wytwarzanie S.A.
ul. Promienna 51, 43-603 Jaworzno

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/016 – Funkcjonowanie rynku mocy w systemie elektroenergetycznym

Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902) Najwyższa Izba Kontroli wyłączyła jawność informacji ze względu na tajemnicę przedsiębiorcy, poprzez usunięcie fragmentów wystąpienia pokontrolnego w miejscach oznaczonych nawiasem [...].

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	TAURON Wytwarzanie S.A. ¹ , ul. Promienna 51, 43-603 Jaworzno
Kierownik jednostki kontrolowanej	Trajan Szuladziński, Prezes Zarządu Spółki, od 3 października 2022 r. Do 2 października 2022 r. funkcję Prezesa Zarządu Spółki Nowe Jaworzno pełnili: – Paweł Szczeszek, od 16 sierpnia 2022 r. do 2 października 2022 r., – Sebastian Gola, od 17 czerwca 2021 r. do 16 sierpnia 2022 r., – Adam Kampa, od 3 kwietnia 2017 r. do 17 czerwca 2021 r. (akta kontroli str. 5-19, 103-105)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Realizacja obowiązków związanych z udziałem dostawcy mocy w aukcji mocy. 2. Realizacja zadań związanych z wykonywaniem zobowiązań zawartych w umowach mocowych. 3. Efekty uczestnictwa w rynku mocy.
Okres objęty kontrolą	Lata 2018-2022 (I połowa), z uwzględnieniem dowodów i faktów wykraczających poza ten okres, mających wpływ na kontrolowane obszary.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
KontrolerKontroler	Witold Wilk, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienia do przeprowadzenia kontroli: nr LKA/195/2022 z 27 września 2022 r., nr LKA/232/2022 z 16 listopada 2022 r. i nr LKA/26/2023 z 25 stycznia 2023 r. (akta kontroli str. 1-4, 1506-1507)

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Spółka Nowe Jaworzno prawidłowo wykonała obowiązki związane ze zgłoszeniem jednostki fizycznej wytwórczej planowanej (dalej: JRM59⁴) do certyfikacji ogólnej. Prawidłowo zrealizowała również obowiązki dotyczące udziału JRM59 w aukcji głównej, uzyskując dla niej certyfikat dopuszczający do udziału w aukcji głównej i na rynku wtórnym na dostawy w 2021 r., uprawniający do oferowania obowiązku mocowego⁵ na 15 okresów dostaw. Umowę mocową zawarto z Operatorem⁶ 20 listopada 2018 r. (dalej: umowa mocowa).

¹ Czynności kontrolne rozpoczęto, 28 września 2022 r., w Nowe Jaworzno Grupa TAURON Sp. z o.o. (dalej: *Spółka Nowe Jaworzno* lub *Dostawca mocy*), która była właścicielem jednostki rynku mocy wytwórczej JRM59. W związku z przejęciem, 3 października 2022 r., Spółki Nowe Jaworzno przez TAURON Wytwarzanie S.A. (jedynego udziałowca), czynności kontrolne kontynuowano w Spółce przejmującej (tj. TAURON Wytwarzanie S.A., dalej: *Spółka*). Spółkę Nowe Jaworzno wykreślono z rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego 31 października 2022 r.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: *ustawa o NIK*.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Jednostka rynku mocy nr 59.

⁵ Obowiązek mocy - zobowiązanie dostawcy mocy do pozostawania w okresie dostaw w gotowości do dostarczania określonej mocy elektrycznej do systemu przez jednostkę rynku mocy oraz do dostawy określonej mocy elektrycznej do systemu w okresach przywołania na rynku mocy (art. 2 ust. 1 pkt 23 ustawy o rynku mocy).

⁶ Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. z siedzibą w Konstancinie-Jeziornie.

JRM59 przekazano do eksploatacji 13 listopada 2020 r., a 2021 r. był pierwszym okresem dostaw mocy wynikającym z umowy, jednak nie wszystkie etapy inwestycji przebiegały zgodnie z jej harmonogramem rzeczowo-finansowym⁷. Przeprowadzenie odbioru technicznego JRM59 i oddanie jej do eksploatacji nastąpiło z opóźnieniem wynoszącym ponad 11 miesięcy, przy czym z uwagi na oddanie jej do eksploatacji przed pierwszym okresem dostaw, opóźnienie to nie miało negatywnego skutku dla realizacji zadań wynikających z umowy mocowej. Wykazana we wniosku o certyfikację do aukcji głównej kwota planowanych nakładów inwestycyjnych (6 043 238,3 tys. zł netto) nie uległa zmianie⁸. Spółka Nowe Jaworzno wypełniła obowiązki sprawozdawcze i informacyjne wobec Operatora wynikające z umowy mocowej. Oświadczenie o spełnieniu Finansowego Kamienia Milowego⁹ zostało zatwierdzone przez Operatora 15 października 2019 r., a o spełnieniu Operacyjnego Kamienia Milowego¹⁰ 18 grudnia 2020 r., tj. przed rozpoczęciem pierwszego okresu dostaw. Ponadto, 6 lipca 2020 r. złożono raport przedstawiający aktualny stan zaawansowania inwestycji, który został zatwierdzony przez Operatora 3 sierpnia 2020 r.

Od początku 2021 r. Spółka Nowe Jaworzno realizowała obowiązki w zakresie zapewnienia dostaw mocy do systemu elektroenergetycznego, jednak w okresie od 11 czerwca 2021 r. do 14 kwietnia 2022 r. oraz od 6 sierpnia do 2 września 2022 r. (tj. przez 11 miesięcy, spośród 23, licząc od początku okresu dostaw do 30 listopada 2022 r.) wyłączono z pracy JRM59 w związku z wystąpieniem awarii, wskutek czego Dostawca mocy, w tych okresach, nie wykonał obowiązku mocowego polegającego na pozostawaniu w gotowości do dostarczania przez JRM59 do systemu mocy określonej w umowie mocowej. W związku z wystąpieniem pierwszej awarii Dostawca mocy zbył obowiązek mocowy, dokonując transakcji na rynku wtórnym (dla losowo wybranych 10 dni¹¹ w okresie od 11 czerwca 2021 r. do 14 kwietnia 2022 r., ustalono, że zbyto obowiązek mocowy w wielkości wynikającej z umowy mocowej, zapewniając tym samym dostawy mocy do systemu w wymaganej wielkości). Jednak w okresie wyłączenia JRM59 spowodowanego awarią z 6 sierpnia 2022 r. Dostawca mocy zbył obowiązek mocowy w mniejszej wielkości niż wynikająca z umowy mocowej, co było związane z niewystarczającą podażą mocy na rynku.

Spółka Nowe Jaworzno przeprowadziła cztery demonstracje¹² (dotyczące I i II kwartału 2021 r. oraz II i III kwartału 2022 r.), których wynik był pozytywny (tj. otrzymała od Operatora potwierdzenie dostarczenia mocy do systemu w wielkości nie mniejszej niż najwyższy obowiązek mocowy w danym kwartale). Ponadto, w związku z ogłoszeniem przez Operatora okresu przywołania na rynku mocy w dniu 23 września 2022 r. w godz. 19⁰⁰ – 21⁰⁰, Spółka Nowe Jaworzno dostarczyła do systemu elektroenergetycznego moc w wymaganej wielkości (tj. w wielkości większej od skorygowanego obowiązku mocowego).

Transakcje dokonywane na rynku wtórnym dla JRM59 zostały zgłoszone do rejestru rynku mocy w terminie określonym w art. 48 ust. 2 pkt 3 lit. a ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o rynku mocy¹³ i odnosiły się do godzin od 7⁰⁰ do 22⁰⁰ w dniach przypadających od poniedziałku do piątku, a Operator nie wyraził sprzeciwu wobec tych transakcji¹⁴.

⁷ Stanowiącym załącznik do wniosku o certyfikację do aukcji głównej.

⁸ Według stanu na 23 grudnia 2022 r.

⁹ Dalej: *FKM*.

¹⁰ Dalej: *OKM*.

¹¹ Były to następujące dni: 9 i 23 września, 26 października, 15 listopada, 13 i 20 grudnia 2021 r. oraz 12 stycznia, 10 i 15 lutego oraz 7 marca 2022 r.

¹² Demonstracja to wykazanie zdolności do wykonania obowiązku mocowego polegające na wskazaniu Operatorowi liczby godzin w każdym kwartale, w których jednostka rynku mocy dostarczała moc do systemu elektroenergetycznego (art. 67 ust. 2 ustawy o rynku mocy).

¹³ Dz. U. z 2021 r. poz. 1854, ze zm., dalej: *ustawa o rynku mocy*.

¹⁴ Ustaleń w tym zakresie dokonano na podstawie próby 10 transakcji o największej wielkości obowiązku mocowego. Wszystkie transakcje dotyczyły zbycia obowiązku mocowego.

Dostawca mocy prawidłowo wystawił Operatorowi faktury z tytułu wynagrodzenia za wykonanie obowiązku mocowego za poszczególne miesiące okresu objętego kontrolą oraz w terminie otrzymał to wynagrodzenie, przy czym w związku z wystąpieniem awarii i wyłączeniem z eksploatacji JRM59 w okresie od 11 czerwca 2021 r. do 14 kwietnia 2022 r. oraz od 6 sierpnia do 2 września 2022 r. odsprzedał obowiązek mocowy innym jednostkom rynku mocy w łącznej wysokości [...].

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej¹⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Realizacja obowiązków związanych z udziałem dostawcy mocy w aukcji mocy

Opis stanu faktycznego

1.1. Spółka Nowe Jaworzno została wpisana do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym 3 kwietnia 2017 r. Posiadała jedną jednostkę fizyczną wytwórczą planowaną (tj. JRM59) o mocy 910 MW brutto (840 MW netto). Realizując obowiązek wynikający z art. 11 ustawy o rynku mocy, każdego roku, w wyznaczonym przez Operatora terminie¹⁶, zgłaszano JRM59 do certyfikacji ogólnej. Pierwszy wniosek o wpis JRM59 do rejestru rynku mocy złożono 10 kwietnia 2018 r., a kolejne wnioski: 9 stycznia 2019 r., 3 stycznia 2020 r., 7 stycznia 2021 r. i 5 stycznia 2022 r. Operator zatwierdził ww. wnioski, wydając stosowne potwierdzenia wpisu do rejestru.

W związku z przejęciem, 3 października 2022 r., Spółki Nowe Jaworzno przez Spółkę, właścicielem JRM59 stała się Spółka przejmująca. Spółka Nowe Jaworzno oraz Spółka nie planowały realizacji nowych jednostek wytwórczych.

(akta kontroli str. 5, 23-40, 472-483, 1338-1385)

1.2. W dniu 6 września 2018 r. złożono wniosek o certyfikację do aukcji głównej dla JRM59. We wniosku wskazano oferowany obowiązek mocowy na poziomie 768,0 MW. Wniosek zawierał m.in. harmonogram rzeczowo-finansowy inwestycji, oświadczenie, że finansowanie zadania inwestycyjnego (budowy JRM59) będzie realizowane ze środków własnych, poniesione i planowane do poniesienia nakłady finansowe, niezależną ekspertyzę potwierdzającą powyższe nakłady oraz planowane spełnienie wymagań emisyjnych zgodnych z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie emisji przemysłowych (zintegrowane zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontrola)¹⁷ lub odpowiednio z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2193 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie ograniczenia emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza ze średnich obiektów energetycznego spalania¹⁸. Spółka Nowe Jaworzno nie ubiegała się o możliwość zawarcia umowy mocowej na okres dostaw dłuższy o dwa lata (tzw. *green bonus*).

(akta kontroli str. 48-94)

Spółka Nowe Jaworzno, 30 października 2018 r., uzyskała certyfikat dla JRM59 dopuszczający, zgodnie z wnioskiem, do udziału w aukcji głównej i na rynku wtórnym na dostawy w 2021 r. oraz uprawniający do oferowania obowiązku mocowego na 15 okresów dostaw. Umowę mocową zawarto 20 listopada 2018 r.

(akta kontroli str. 95-102)

¹⁵ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁶ W 2018 r. w okresie od 3 kwietnia do 12 kwietnia 2018 r., w 2019 r. - od 3 do 12 stycznia 2019 r., w 2020 r. - od 2 do 11 stycznia 2020 r., w 2021 r. - od 5 do 14 stycznia 2021 r., a w 2022 r. - od 3 do 17 stycznia 2022 r.

¹⁷ Dz. Urz. UE L 334 z 17.12.2010, str. 17, ze zm., dalej: *dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2010/75/UE*.

¹⁸ Dz. Urz. UE L 313 z 28.11.2015, str. 1.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność jednostki w zbadanym obszarze.

OBSZAR

2. Realizacja zadań związanych z wykonywaniem zobowiązań zawartych w umowach mocowych

Opis stanu
faktycznego

2.1. W ramach niniejszej kontroli, badania dotyczące zadania inwestycyjnego polegającego na budowie JRM59 przeprowadzono jedynie w zakresie wykonania obowiązków wynikających z ustawy o rynku mocy i aktów prawnych wydanych na jej podstawie. Kontrola nie obejmowała badania prawidłowości przeprowadzenia procesu inwestycyjnego ani postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, w związku z czym zagadnienia te nie podlegały ocenie.

JRM59 przekazano do eksploatacji 13 listopada 2020 r., a 2021 r. był pierwszym okresem dostaw mocy wynikającym z umowy, przy czym nie wszystkie etapy inwestycji przebiegały zgodnie z jej harmonogramem rzeczowo-finansowym¹⁹. Spółka 31 stycznia 2011 r. uzyskała decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach, a pozwolenie na budowę 11 sierpnia 2011 r. Kontrakt z Wykonawcą zadania inwestycyjnego zawarto 17 kwietnia 2014 r., a roboty budowlane rozpoczęto 8 sierpnia 2014 r.²⁰. W kontrakcie określono 59-miesięczny termin na podpisanie protokołu przejścia JRM59 do eksploatacji, licząc od dnia zawarcia kontraktu (tj. do 17 marca 2019 r.). Aneksem nr 5 do kontraktu zawartym 1 marca 2017 r. zmieniono m.in. pierwotny termin podpisania protokołu przejścia JRM59 do eksploatacji, wydłużając go do 67 miesięcy i pięciu dni, licząc od dnia zawarcia kontraktu (tj. do 22 listopada 2019 r.). Przyczyną zawarcia ww. aneksu była m.in. konieczność zmiany sposobu posadowienia obiektów JRM59 z bezpośredniego na pośredni i wykonania innych prac będących konsekwencją przyjętego sposobu posadowienia, w tym m.in. zwiększenie sztywności płyt fundamentowych (zwiększenie ich gabarytów w stosunku do posadowienia bezpośredniego), zmiany w zakresie wielkości wykopów i prac szalunkowych.

Ww. czynności zrealizowano przed okresem obowiązywania ustawy o rynku mocy²¹.
(akta kontroli str. 38-47, 106-137, 241, 271, 329-332, 335)

Zgodnie z harmonogramem rzeczowo-finansowym inwestycji z 4 października 2018 r., załączonym do wniosku o certyfikację do aukcji głównej, pierwszą synchronizację należało przeprowadzić do 25 kwietnia 2019 r., a odbiór techniczny do 20 listopada 2019 r. Również do 20 listopada 2019 r. należało uzyskać pozwolenie na użytkowanie i oddać JRM59 do eksploatacji. Koncesję na wytwarzanie energii elektrycznej należało uzyskać do 31 stycznia 2020 r. Z kolei FKM należało osiągnąć do 28 czerwca 2019 r., a OKM w okresie od 31 maja do 30 listopada 2020 r. Żaden z ww. terminów, za wyjątkiem osiągnięcia FKM i OKM, nie został dotrzymany. Pierwszą synchronizację przeprowadzono 31 grudnia 2019 r. (opóźnienie wyniosło ponad osiem miesięcy), a 13 listopada 2020 r. przeprowadzono odbiór techniczny/końcowy (opóźnienie wyniosło ponad 11 miesięcy). Pozwolenie na użytkowanie uzyskano 28 stycznia 2020 r. (opóźnienie wyniosło ponad dwa miesiące), a JRM59 przekazano do eksploatacji 13 listopada 2020 r. (opóźnienie wyniosło ponad 11 miesięcy). Koncesję na wytwarzanie energii elektrycznej Spółka

¹⁹ Stanowiącym załącznik do wniosku o certyfikację do aukcji głównej.

²⁰ Według wpisu do dziennika budowy.

²¹ Ustawa o rynku mocy obowiązuje od 18 stycznia 2018 r.

Nowe Jaworzno otrzymała 18 listopada 2020 r. (opóźnienie wyniosło ponad dziewięć miesięcy). Zarząd Spółki wyjaśnił, że niedochowanie terminów wskazanych w ww. harmonogramie wynikało m.in. z konieczności wykonania dodatkowych prac związanych ze zmianą parametrów technicznych i projektu w związku z wprowadzeniem możliwości spalania paliwa o parametrach w większej rozpiętości niż wskazane w pierwotnym kontrakcie. W tym celu, 19 grudnia 2019 r., zawarto z Wykonawcą aneks nr 7 do kontraktu, w którym zmieniono termin synchronizacji na 16 grudnia 2019 r., wprowadzono m.in. okres przejściowy, w trakcie którego Wykonawca miał obowiązek przeprowadzenia czynności optymalizacyjnych, analiz, badań i pomiarów²², a przejęcie JRM59 do eksploatacji miało nastąpić 31 stycznia 2020 r. Strony postanowiły, że niektóre czynności, które pierwotnie miały zostać wykonane przed przejęciem JRM59 do eksploatacji, zostaną wykonane przez Wykonawcę po oddaniu jej do eksploatacji.

Z kolei w aneksie nr 8 do kontraktu, zawartym 10 czerwca 2020 r., zmieniono termin przejęcia JRM59 do eksploatacji na 15 listopada 2020 r., a zakończenie okresu przejściowego wydłużono do pięciu miesięcy od dnia przejęcia JRM59 do eksploatacji (tj. do 13 kwietnia 2021 r.). Na powyższe wpływ miało zdarzenie awaryjne, które nastąpiło 9 lutego 2020 r. W związku z tym konieczne było przeprowadzenie dodatkowych prac w celu realizacji zaleceń wydanych przez powołaną Komisję ds. awarii i poprawy bezpieczeństwa pracy kotła.

(akta kontroli str. 38-47, 59-63, 341-360, 387-395, 456-464, 472-483, 578-584, 603-604, 618, 651)

W piśmie z 11 marca 2021 r. Wykonawca zwrócił się do Spółki Nowe Jaworzno o przedłużenie okresu przejściowego do 9 października 2021 r., twierdząc, że opóźnienie wynika z przyczyn niezależnych od Wykonawcy. Strony kontraktu odmiennie oceniały przyczyny opóźnienia wykonania obowiązków przez Wykonawcę w okresie przejściowym oraz skutki niewykonania tych obowiązków, co było przedmiotem mediacji prowadzonej w obecności mediatorów stałych przy Sądzie Polubownym przy Prokuraturii Generalnej RP.

W kolejnym, zmienionym harmonogramie rzeczowo-finansowym z 3 lipca 2020 r., stanowiącym załącznik do raportu przedstawiającego aktualny stan zaawansowania inwestycji, zmieniono termin przeprowadzenia odbioru technicznego i oddania JRM59 do eksploatacji na 15 listopada 2020 r., a także okres uzyskania koncesji na wytwarzanie energii elektrycznej (od 15 listopada do 31 grudnia 2020 r.). Spółka Nowe Jaworzno zrealizowała ww. zadania w terminach wynikających ze zmienionego harmonogramu. Wykazane w ww. harmonogramach rzeczowo-finansowych (jednym, załączonym do wniosku o certyfikację do aukcji głównej i drugim, załączonym do raportu przedstawiającego aktualny stan zaawansowania inwestycji) terminy zrealizowanych poszczególnych działań miały potwierdzenie w dokumentach źródłowych.

(akta kontroli str. 721-725, 456-464, 472-483, 578-584)

W dniu 11 czerwca 2021 r., tj. siedem miesięcy po oddaniu JRM59 do eksploatacji, nastąpiło zdarzenie awaryjne. Powołano komisję w celu zbadania przyczyn, wyciągnięcia wniosków z zaistniałej awarii oraz wskazania działań naprawczych i profilaktycznych. Ponadto, w trakcie postoju JRM59, będącego następstwem awarii, przeprowadzono m.in. inspekcję komory paleniskowej i stwierdzono uszkodzenia niektórych urządzeń. Wykonawca zrealizował prace naprawcze, a 14 kwietnia 2022 r. JRM59 wznowiła pracę. Zarząd Spółki wyjaśnił, że prace realizowane w ramach ustalenia i usunięcia skutków awarii oraz stwierdzonych w trakcie postoju JRM59 uszkodzeń trwały 10 miesięcy ze względu na ich obszerny zakres i złożoność

²² Zakończenie okresu przejściowego miało nastąpić 19 maja 2020 r.

zagadnień z tym związanych. Wprowadzono zmiany projektowe, wypracowano rozwiązania pozwalające na uniknięcie występowania podobnych zdarzeń w przyszłości. Wystąpienie awarii oraz zdiagnozowane w trakcie inspekcji uszkodzenia wpłynęły na przedłużenie mediacji.

Aneksem nr 14 do kontraktu, zawartym 2 grudnia 2021 r. w następstwie ugody zawartej tego samego dnia w obecności mediatorów stałych przy Sądzie Polubownym przy Prokuraturii Generalnej RP, termin zakończenia okresu przejściowego wyznaczono na 30 października 2022 r., a termin podpisania protokołu zakończenia okresu przejściowego na 15 listopada 2022 r. Terminy te nie zostały dochowane, a Zarząd Spółki wyjaśnił, że przyczyny niedotrzymania tych terminów są sporne pomiędzy stronami kontraktu i żadna ze stron nie jest skłonna zaakceptować przyczyn podnoszonych przez drugą stronę. W związku z tym kwestia ta jest jedną z kluczowych stanowiących przedmiot mediacji. Wskazał, że ustalenie nowego terminu zakończenia inwestycji wymaga obustronnego uzgodnienia nowego harmonogramu realizacji prac i nie może być wyznaczone jednostronnie, a dla skutecznej jego zmiany konieczne jest zawarcie kolejnego aneksu.

(akta kontroli str. 38-47, 407-413, 438-447, 863-881)

W dniu 6 sierpnia 2022 r. wystąpiła kolejna awaria JRM59 (jednostka została wyłączona z pracy do 2 września 2022 r.). Przedmiot mediacji prowadzonej przy Sądzie Polubownym przy Prokuraturii Generalnej RP został rozszerzony.

(akta kontroli str. 38-47, 882-896)

Do zakończenia inwestycji – jak wskazał Zarząd Spółki – pozostały do wykonania m.in. następujące czynności: usunięcie wad nielimitujących i wad zgłoszonych w okresie gwarancji i rękojmi, dokończenie strojenia i optymalizacji bloku energetycznego, przeprowadzenie wewnętrznych testów i odbiorów z udziałem Operatora, przeprowadzenie ruchu sprawdzającego oraz pomiarów gwarancyjnych.

(akta kontroli str. 38-47, 882-896)

W toku realizacji inwestycji nie podjęto decyzji o jej wstrzymaniu albo zawieszeniu. Wybudowano JRM59 o mocy 910 MW (840 MW netto), tj. wielkości mocy wynikającej z kontraktu zawartego z Wykonawcą 17 kwietnia 2014 r.

We wniosku o certyfikację do aukcji głównej z 6 września 2018 r. planowane nakłady inwestycyjne wykazano w łącznej kwocie 6 043 238,3 tys. zł netto. Wykazana we wniosku kwota planowanych nakładów inwestycyjnych, wg stanu na 23 grudnia 2022 r., nie uległa zmianie. Budżet inwestycji (tj. całkowite nakłady finansowe) stanowił kwotę 6 157 562,6 tys. zł netto, a różnicę w wysokości 114 324,3 tys. zł netto (w stosunku do kwoty podanej we wniosku) stanowiły nakłady finansowe poniesione przed 2014 r. (m.in. na prace projektowe, pozwolenia, nabycia gruntów). Do 30 września 2022 r. nakłady inwestycyjne zostały poniesione w kwocie 6 088 462,0 tys. zł netto.

(akta kontroli str. 38-47, 247, 62, 897)

2.2. Spółka Nowe Jaworzno wypełniła obowiązki sprawozdawcze i informacyjne wobec Operatora wynikające z umowy mocowej. Zobowiązała się do dostarczania mocy do 31 grudnia 2035 r. Oświadczenie o spełnieniu FKM zostało zatwierdzone przez Operatora 15 października 2019 r. Oświadczenie zawierało m.in. zestawienie faktur wystawionych od 2014 r. dokumentujących poniesione nakłady inwestycyjne (ich udział w odniesieniu do całkowitych planowanych nakładów inwestycyjnych stanowił 24,2%) oraz zestawienie zawartych umów związanych z inwestycją (udział wartości umów w odniesieniu do całkowitych planowanych nakładów inwestycyjnych stanowił 89,1%).

Spółka Nowe Jaworzno posiadała niezależną ekspertyzę dotyczącą spełnienia OKM sporządzoną 4 grudnia 2020 r., w której potwierdzono m.in., że nakłady finansowe wskazane w dokumencie „Oświadczenie o poniesieniu całkowitych nakładów finansowych” zostały poniesione, a zakres inwestycji odpowiadał harmonogramowi budowy nowej jednostki wytwórczej o mocy osiągalnej netto 840 MW i sprawności 45,9% netto. Potwierdzono, że JRM59 spełnia wymagania emisyjne wynikające z dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2010/75/UE. Oświadczenie o spełnieniu OKM zostało zatwierdzone przez Operatora 18 grudnia 2020 r., tj. przed rozpoczęciem pierwszego okresu dostaw.

(akta kontroli str. 96-102, 603-627, 651-657, 688-689)

Ponadto, 6 lipca 2020 r. Spółka Nowe Jaworzno złożyła raport przedstawiający aktualny stan zaawansowania inwestycji, który został zatwierdzony przez Operatora 3 sierpnia 2020 r. Raport zawierał m.in. harmonogram rzeczowo-finansowy inwestycji, zestawienie poniesionych nakładów inwestycyjnych oraz informację o zawartych umowach z dostawcami urządzeń lub na realizację jednostki rynku mocy.

(akta kontroli str. 603, 718-862)

2.3. Spółka Nowe Jaworzno realizowała obowiązki w zakresie zapewnienia dostaw mocy. Pierwszą demonstrację wykonano 7 stycznia 2021 r. w godz. 11⁰⁰ – 12⁰⁰ i dotyczyła ona I kwartału 2021 r. Drugą wykonano 26 maja 2021 r. w godz. 21⁰⁰ – 22⁰⁰, dotyczyła ona II kwartału 2021 r., a kolejne demonstracje wykonano 23 maja 2022 r. w godz. 18⁰⁰ – 19⁰⁰ i 8 lipca 2022 r. w godz. 21⁰⁰ – 22⁰⁰ (dotyczyły one odpowiednio II i III kwartału 2022 r.). Z przeprowadzonych ww. demonstracji otrzymała potwierdzenie dostarczenia mocy do systemu w wielkości nie mniejszej niż najwyższy obowiązek mocowy w danym kwartale.

Przeprowadzona demonstracja za III kwartał 2021 r. dała wynik negatywny, a demonstracje za IV kwartał 2021 r. oraz I kwartał 2022 r. nie zostały przeprowadzone. Powyższe wynikało z faktu, że w okresie od 11 czerwca 2021 r. do 14 kwietnia 2022 r. wyłączono z pracy JRM59 w związku z wystąpieniem awarii, o której mowa w pkt 2.1 wystąpienia pokontrolnego, a za okres ten Spółka Nowe Jaworzno nie otrzymała od Operatora wynagrodzenia, gdyż nie wykonała obowiązku mocowego polegającego na pozostawaniu w gotowości do dostarczania przez JRM59 do systemu elektroenergetycznego mocy określonej w umowie mocowej.

W okresie objętym kontrolą Operator nie ogłaszał dla JRM59 testowych okresów przywołania na rynku mocy.

(akta kontroli str. 898-910)

W wyniku ogłoszonego przez Operatora okresu przywołania na rynku mocy w dniu 23 września 2022 r. w godz. 19⁰⁰ – 21⁰⁰, Spółka Nowe Jaworzno dostarczyła moc do systemu elektroenergetycznego w wielkości większej od skorygowanego obowiązku mocowego (tj. w godz. 19⁰⁰ - 20⁰⁰ o 38,736 MW, a w godz. 20⁰⁰ - 21⁰⁰ o 43,581 MW).

(akta kontroli str. 1386-1387)

2.4. Spółka Nowe Jaworzno realizowała transakcje na rynku wtórnym. Na dostawy mocy w okresie od 1 stycznia 2021 r. do 30 czerwca 2022 r. dla JRM59 przeprowadzono łącznie 588 transakcji dotyczących obrotu wtórnego obowiązkiem mocowym²³ (dwie transakcje w zakresie nabycia obowiązku mocowego i 586 transakcji zbycia obowiązku mocowego innym jednostkom rynku mocy). Transakcje zawierano zarówno z jednostkami z Grupy TAURON (445 transakcji), jak i spoza tej Grupy (143 transakcji). Wielkość obowiązku mocowego poszczególnej transakcji kształtowała się w przedziale od 0,045 do 380,0 MW. Na podstawie zbadanej próby

²³ Tj. transakcje, o których mowa w art. 48 ust. 1 pkt 1 ustawy o rynku mocy.

10 transakcji dokonanych na rynku wtórnym dla JRM59²⁴, ustalono, że zostały one zgłoszone do rejestru rynku mocy najpóźniej 24 godziny przed rozpoczęciem okresu, którego dotyczą, tj. w terminie określonym w art. 48 ust. 2 pkt 3 lit. a ustawy o rynku mocy. Transakcje te odnosiły się do godzin od 7⁰⁰ do 22⁰⁰ w dniach przypadających od poniedziałku do piątku. Operator nie wyraził sprzeciwu wobec tych transakcji.

Dla losowo wybranych 10 dni²⁵ w okresie od 11 czerwca 2021 r. do 14 kwietnia 2022 r. (tj. w okresie wyłączenia z pracy JRM59 z powodu awarii), ustalono, że Spółka Nowe Jaworzno w analizowanych dniach zbyła na rynku wtórnym obowiązek mocy w wielkości 768 MW, tj. wielkości wynikającej z umowy mocowej. Z kolei w okresie wyłączenia JRM59 spowodowanego awarią z 6 sierpnia 2022 r.²⁶ zbyła obowiązek mocy na rynku wtórnym, jednak w mniejszej wielkości niż wynikająca z umowy mocowej (768 MW)²⁷, a 19 sierpnia 2022 r. obowiązek mocy w ogóle nie został zbyty. Jedynie 26 sierpnia 2022 r. zbyto obowiązek mocy w pełnej wielkości. Zarząd Spółki wyjaśnił, że każdorazowo podejmowano próby przeniesienia całości obowiązku mocowego. Ze względu na występujące w tym samym czasie postoje remontowe innych jednostek Grupy TAURON nie było możliwe wykonanie obowiązku mocowego w ramach aktywów Grupy. W związku z tym możliwość odsprzedaży obowiązku mocowego była w pełni uzależniona od rezerw mocy oferowanych na rynku przez podmioty spoza Grupy TAURON, jednak nie pokryły one całego obowiązku mocowego JRM59 (brak wystarczających ofert na rynku zewnętrznym).

(akta kontroli str. 931-950, 1450-1454)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

JRM59 przekazano do eksploatacji 13 listopada 2020 r., a 2021 r. był pierwszym okresem dostaw mocy wynikającym z umowy, przy czym nie wszystkie etapy inwestycji przebiegały zgodnie z jej harmonogramem rzeczowo-finansowym²⁸. Przeprowadzenie odbioru technicznego JRM59 i oddanie jej do eksploatacji nastąpiło z opóźnieniem wynoszącym ponad 11 miesięcy, jednak z uwagi na oddanie jej do eksploatacji przed pierwszym okresem dostaw, opóźnienie to nie miało negatywnego skutku dla realizacji zadań wynikających z umowy mocowej. Dostawca mocy wykonał obowiązki sprawozdawcze i informacyjne wobec Operatora wynikające z umowy mocowej (złożył stosowne dokumenty potwierdzające spełnienie FKM i OKM, a także raport przedstawiający aktualny stan zaawansowania inwestycji). Oświadczenie o spełnieniu OKM zostało zatwierdzone przez Operatora 18 grudnia 2020 r., tj. przed rozpoczęciem pierwszego okresu dostaw.

Od początku 2021 r. Spółka Nowe Jaworzno realizowała obowiązki w zakresie zapewnienia dostaw mocy do systemu elektroenergetycznego, jednak w okresie od 11 czerwca 2021 r. do 14 kwietnia 2022 r. oraz od 6 sierpnia do 2 września 2022 r. (tj. przez 11 miesięcy, spośród 23, licząc od początku okresu dostaw do 30 listopada 2022 r.) wyłączono z pracy JRM59 w związku z wystąpieniem awarii, wskutek czego Dostawca mocy, w tych okresach, nie wykonał obowiązku mocowego polegającego na pozostawaniu w gotowości do dostarczania przez JRM59 do systemu elektroenergetycznego mocy określonej w umowie mocowej. Dla losowo wybranych 10 dni²⁹, w okresie od 11 czerwca 2021 r. do 14 kwietnia 2022 r., ustalono, że

²⁴ Doboru próby dokonano w sposób celowy, wybierając transakcje o największej wielkości obowiązku mocowego. Były to transakcje zbycia obowiązku mocowego w wielkości od 198,0 do 380,0 MW.

²⁵ Były to następujące dni: 9 i 23 września, 26 października, 15 listopada, 13 i 20 grudnia 2021 r. oraz 12 stycznia, 10 i 15 lutego oraz 7 marca 2022 r.

²⁶ JRM59 wyłączono z pracy do 2 września 2022 r.

²⁷[...].

²⁸ Stanowiącym załącznik do wniosku o certyfikację do aukcji głównej.

²⁹ Były to następujące dni: 9 i 23 września, 26 października, 15 listopada, 13 i 20 grudnia 2021 r. oraz 12 stycznia, 10 i 15 lutego oraz 7 marca 2022 r.

Dostawca mocy zbył obowiązek mocowy w wielkości wynikającej z umowy mocowej. Jednak w okresie wyłączenia JRM59 spowodowanego awarią z 6 sierpnia 2022 r. zbył obowiązek mocowy w mniejszej wielkości niż wynikająca z umowy mocowej, co było związane z niewystarczającą podażą mocy na rynku.

Transakcje dokonywane na rynku wtórnym dla JRM59 zostały zgłoszone do rejestru rynku mocy w terminie określonym w art. 48 ust. 2 pkt 3 lit. a ustawy o rynku mocy, i odnosiły się do godzin od 7⁰⁰ do 22⁰⁰ w dniach przypadających od poniedziałku do piątku, a Operator nie wyraził sprzeciwu wobec tych transakcji³⁰. W związku z ogłoszeniem, przez Operatora, okresu przywołania na rynku mocy w dniu 23 września 2022 r. w godz. 19⁰⁰ – 21⁰⁰, Spółka Nowe Jaworzno dostarczyła do systemu elektroenergetycznego moc w wymaganej wielkości (tj. w wielkości większej od skorygowanego obowiązku mocowego).

OBSZAR

Opis stanu
faktycznego

3. Efekty uczestnictwa w rynku mocy

3.1. Koszt wytworzenia 1 MWh przez JRM59 w 2021 r. wyniósł [...]. Największą część kosztów wytworzenia stanowiły koszty związane z zakupem uprawnień do emisji CO₂ (48,3%), a następnie koszty dotyczące zakupu paliwa (46,6%).

(akta kontroli str. 1437)

3.2. Spółka Nowe Jaworzno otrzymała wynagrodzenie za wykonanie obowiązku mocowego. Operator każdego miesiąca³¹ przekazywał Dostawcy mocy, zgodnie z art. 58 ust. 6 ustawy o rynku mocy, informację o należnym za dany miesiąc wynagrodzeniu. Dostawca mocy nie zgłaszał zastrzeżeń/uwag w zakresie otrzymanych informacji. Na podstawie tych informacji wystawiał faktury z tytułu wykonania obowiązku mocowego za poszczególne miesiące, z terminem płatności 21 dni kalendarzowych od daty ich otrzymania, co było zgodne z postanowieniami pkt 17.1.3.1 Regulaminu rynku mocy³². W wyznaczonym terminie Dostawca mocy otrzymał wynagrodzenie w należnej wysokości. Łączne wynagrodzenie z tytułu wykonania obowiązku mocowego, w latach 2021 – 2022 (do 30 września), wyniosło [...]. W sprawozdaniu finansowym za 2021 r. wykazano przychody ze sprzedaży usług związane z rynkiem mocy w wysokości 82 014,8 tys. zł netto, z tego 81 910,6 tys. zł netto z tytułu wykonania obowiązku mocowego wynikającego z umowy mocowej zawartej z Operatorem, a 104,2 tys. zł netto z tytułu wyeliminowania ryzyka kontraktowego dostawy mocy związanego z niewykonaniem obowiązku mocowego.

(akta kontroli str. 951-1017, 1283)

Wynagrodzenie uzyskane przez Spółkę Nowe Jaworzno w latach 2021-2022 w okresie przestoju technicznych JRM59³³ wyniosło łącznie – wg danych uzyskanych od Operatora [...].

(akta kontroli str. 1508 – 1515)

W związku z wyłączeniem z eksploatacji JRM59, spowodowanym wystąpieniem awarii w okresie od 11 czerwca 2021 r. do 14 kwietnia 2022 r., Spółka Nowe Jaworzno odsprzedała innym jednostkom rynku mocy obowiązek mocowy w wysokości [...],

³⁰ Ustaleń w tym zakresie dokonano na podstawie próby 10 transakcji o największej wielkości obowiązku mocowego. Wszystkie transakcje dotyczyły zbycia obowiązku mocowego.

³¹ Z wyjątkiem okresu od 11 czerwca 2021 r. do 14 kwietnia 2022 r., w którym JRM59 została wyłączona z pracy z powodu awarii. Przeprowadzona demonstracja za III kwartał 2021 r. dała wynik negatywny, a demonstracje za IV kwartał 2021 r. oraz I kwartał 2022 r. nie zostały przeprowadzone.

³² Zatwierdzonego decyzją Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki nr DRR.WAR.7120.1.18 z dnia 30 marca 2018 r., zmienionego kolejnymi decyzjami Prezesa URE: nr DRR.WAR.770.30.2020.BPe z dnia 4 września 2020 r., nr DRR.WAR.770.44.2020.BPe z dnia 30 grudnia 2020 r. i nr DRR.WAR.770.431.2021.BPe z dnia 10 listopada 2021 r.

³³ Obejmujących remonty bieżące i remonty awaryjne.

a w okresie od 6 sierpnia do 2 września 2022 r. w wysokości [...]. Łącznie odsprzedano obowiązek mocy w wysokości [...].

(akta kontroli str. 1441-1444)

3.3. Spółka Nowe Jaworzno nie złożyła oświadczenia, o którym mowa w art. 67a ust. 1 pkt 1 ustawy o rynku mocy, dotyczącego spełniania limitu emisji dwutlenku węgla³⁴ przez JRM59 w 2021 r., co było równoznaczne - stosownie do art. 67a ust. 5 ww. ustawy - ze złożeniem oświadczenia o niespełnianiu tego limitu. Dostawca mocy nie skorzystał z możliwości, o której mowa w art. 47b ust.1 ww. ustawy, tj. złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu dotychczasowej umowy mocowej, zawartej 20 listopada 2018 r.

W 2020 r. poziom zanieczyszczeń takimi substancjami, jak dwutlenek węgla, tlenki siarki, tlenki azotu oraz pył, wyemitowanymi przez JRM59 kształtował się następująco: CO₂ – 909,714 g/kWh, SO_x – 0,250 g/kWh, NO_x – 0,424 g/kWh i pył – 0,076 g/kWh. W 2021 r., w porównaniu do 2020 r., zmniejszył się poziom ww. zanieczyszczeń, który wyniósł: CO₂ – 758,638 g/kWh, SO_x – 0,246 g/kWh, NO_x – 0,415 g/kWh i pył – 0,021 g/kWh, przy czym należy mieć na uwadze, że JRM59 oddano do eksploatacji 13 listopada 2020 r. Z kolei w 2022 r. (do 30 września) w porównaniu do 2021 r. zwiększył się poziom analizowanych zanieczyszczeń, który wyniósł: CO₂ – 805,813 g/kWh, SO_x – 0,318 g/kWh, NO_x – 0,509 g/kWh i pył – 0,027 g/kWh.

(akta kontroli str. 1015-1017, 1390, 1441-1446)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Spółka Nowe Jaworzno prawidłowo wystawiła Operatorowi faktury z tytułu wynagrodzenia za wykonanie obowiązku mocowego za poszczególne miesiące okresu objętego kontrolą oraz w terminie otrzymała to wynagrodzenie. Jednak w związku z wystąpieniem awarii i wyłączeniem z eksploatacji JRM59 w okresie od 11 czerwca 2021 r. do 14 kwietnia 2022 r. oraz od 6 sierpnia do 2 września 2022 r. odsprzedala obowiązek mocy innym jednostkom rynku mocy w łącznej wysokości [...].

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie

³⁴ Limit emisji - emisja wynosząca nie więcej niż 550 g dwutlenku węgla pochodzącego z paliw kopalnych na kWh wytworzonej energii elektrycznej (art. 2 ust. 1 pkt 17b ustawy o rynku mocy).

z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Katowice, dnia 14 marca 2023 r.

Kontroler
Witold Wilk
Gł. specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach

.....